

ЗАТВЕРДЖЕНО
Вчена рада Хмельницького
національного університету
протокол від 30.01.2020 р. № 7

Голова Вченої ради

 Микола СКИБА

Зміни затверджені Вченою радою
університету
протокол від 24.02.2022 р. № 13

Голова Вченої ради

 Микола СКИБА

ПОЛОЖЕННЯ
про участь стейкхолдерів у процедурах забезпечення якості
освітньої діяльності та якості вищої освіти
у Хмельницькому національному університеті

Введено у дію наказом ректора
Хмельницького національного
університету від 25.04.2022 року №41

Ректор

 Сергій МАТЮХ

1. Загальні положення

1.1 Положення про участь стейкхолдерів у процедурах забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти у Хмельницькому національному університеті (далі – Положення) є складовою системи внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти у Хмельницькому національному університеті (далі – Університет) і регулює види та процедури моніторингу якості освітнього процесу та якості вищої освіти стейкхолдерами з метою їх постійного покращення.

1.2 Положення розроблено відповідно до Законів України «Про освіту» від 05.09.2017 №2145-VIII, «Про вищу освіту» від 01.07.2014 № 1556-VII (зі змінами) та «Про внесення змін до деяких законів України щодо вдосконалення освітньої діяльності у сфері вищої освіти» від 18.12.2019 № 2299, постанови Кабінету Міністрів України від 30.12.2015 № 1187 «Про затвердження Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності закладів освіти» (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 24 березня 2021 р. № 365), Наказу МОН України від 11.07.2019 №977 «Про затвердження Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти», Рекомендацій щодо застосування критерії оцінювання якості освітньої програми, затверджених Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти 17 листопада 2020 р., Стандартів і рекомендацій щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG, 2015), Стратегії розвитку Хмельницького національного університету на 2021-2025 рр., Статуту Університету, Положення про систему внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти у Хмельницькому національному університеті, Положення про освітні програми підготовки здобувачів вищої освіти у Хмельницькому національному університеті та інших нормативних документів.

1.3 Основні терміни та їх визначення:

1) **забезпечення якості вищої освіти** (англ. Quality Assurance in Higher Education) – підтримка якості вищої освіти (як системи, процесу, результату) на рівні, що відповідає встановленим нормам та стандартам, узгодженим з державними, суспільними й особистими інтересами і вимогами здобувачів вищої освіти, постійно аналізується та неперервно вдосконалюється;

2) **моніторинг якості вищої освіти** – систематичне спостереження, оцінювання і прогнозування стану освітнього середовища, що формується як багаторівнева система діагностичних процедур, які проводяться з використанням методик, що об'єктивно висвітлюють показники якісної вищої освіти.

3) **об'єкти педагогічної діагностики** – це ознаки та індикатори компонентів освітнього процесу та його результати, симптоми індивідуально-педагогічних особливостей особистості, групи.

Об'єкти педагогічної діагностики поділяють на **процесуальні** та **особистісні**. До процесуальних об'єктів відносять: педагогічний процес та його

складові (навчання, виховання, розвиток, підготовка, форми організації навчального процесу, методи, способи, прийоми навчання, виховання, розвитку, умови протікання педагогічного процесу тощо). Особистісними об'єктами виступають учасники педагогічного процесу (студентські колективи, педагогічні колективи, індивідуальні характеристики особистості: професійні, соціальні, психологічні, освітні, поведінкові тощо).

4) **опитування** – специфічний метод педагогічного діагностування, який використовується в гуманітарних та соціальних дослідженнях, оскільки базується на здатності досліджуваного (респондента) безпосередньо відповідати на питання дослідника. Основні види опитування – бесіда, інтерв'ю, анкетування:

– **анкетування** – письмовий вид опитування, що передбачає набір чітко сформульованих питань, які пропонують респонденту в письмовому вигляді, і на які він має відповісти письмово, заповнивши анкету. Питання можуть передбачати відповіді у довільній формі («відкрита анкета») або у заданій формі («закрита анкета»), коли респондент обирає один із запропонованих йому варіантів відповіді. Анкета, за виключенням випадків, коли є потреба з'ясувати особисту думку конкретного респондента, є анонімною;

– **бесіда** – мовне спілкування з об'єктом вивчення. Бесіду можна вважати спостереженням, що доповнено спілкуванням, водночас і обмежене цим спілкуванням, тобто це спостереження у процесі спілкування;

– **інтерв'ю** – вид формалізованої бесіди, що передбачає подання респонденту переліку заздалегідь сформульованих питань. Може проводитися виконавцями, а не самим дослідником-розробником переліку питань.

5) **педагогічне діагностування** – це вид діяльності, мета якої полягає у встановленні і вивченні ознак, що характеризують стан і результати освітнього процесу, і що дає змогу на цій основі прогнозувати можливі відхилення, визначати шляхи їх попередження, а також коригувати процес навчання з метою підвищення якості його результату.

Класифікація методів педагогічної діагностики за функцією процедури діагностування:

– **збір діагностичної інформації**: спостереження; опитування (усне – бесіда, інтерв'ю; письмове – анкетування, тестування);

– **оцінювання діагностичної інформації**: статистичні методи (багатовимірне групування, кореляційний та регресивний аналіз); шкалювання, рейтингове оцінювання, оброблення діагностичної інформації тощо;

– **представлення та накопичення результатів діагностики** (узагальнені дані педагогічного діагностування);

– **використання результатів діагностики**: безпосередній педагогічний вплив, опосередкований педагогічний вплив, координація і планування педагогічних дій, прогнозування, рекомендації, побажання, вимоги, накази, розпорядження тощо;

– **оцінювання достовірності результатів діагностики:** експертний метод, аналіз результатів діяльності, контрольні заходи, спостереження, статистичний аналіз тощо.

б) **система внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти** (далі – система внутрішнього забезпечення якості) – сукупність політики та відповідних процедур забезпечення якості освітньої діяльності, стандартів для програм, що реалізуються, і кваліфікацій, що присвоюються. Вона є складником системи забезпечення якості вищої освіти в Україні;

7) **студентоцентроване навчання** – підхід до організації освітнього процесу, що передбачає: заохочення здобувачів вищої освіти до ролі автономних і відповідальних суб'єктів освітнього процесу; створення освітнього середовища, орієнтованого на задоволення потреб та інтересів здобувачів вищої освіти, зокрема надання можливостей для формування індивідуальної освітньої траєкторії; побудову освітнього процесу на засадах взаємної поваги і партнерства між учасниками освітнього процесу;

8) **стейкхолдери** (від англ. stakeholders – зацікавлені сторони) – особи або групи осіб, які зацікавлені або мають певні вимоги до діяльності організації, і тому можуть сприяти або протидіяти рішенням, що приймає керівництво організації. Іноді в обігу використовуються назви **групи інтересів** або **групи впливу**.

Стейкхолдерів у вищій освіті поділяють на дві категорії: внутрішні та зовнішні.

– **внутрішні стейкхолдери** – учасники освітнього процесу, які зацікавлені або мають певні вимоги до діяльності закладу вищої освіти (здобувачі вищої освіти усіх рівнів та форм навчання, науково-педагогічні та педагогічні працівники, навчально-допоміжний та адміністративно-управлінський персонал, ректор закладу вищої освіти);

– **зовнішні стейкхолдери** – це особи або групи осіб (випускники, роботодавці, випускники закладів освіти (потенційні абітурієнти), абітурієнти та їх батьки, замовники освітніх послуг), регіональні органи державної влади та органи місцевого самоврядування, наглядова рада закладу вищої освіти, партнери (організації, освітні установи різних типів та форм власності, підприємства тощо), громадські організації, які зацікавлені у розвитку закладу вищої освіти та покращенні якості вищої освіти, і здатні впливати на них;

9) **якість вищої освіти** – відповідність умов провадження освітньої діяльності та результатів навчання вимогам законодавства та стандартам вищої освіти, професійним та/або міжнародним стандартам (за наявності), а також потребам заінтересованих сторін і суспільства, що забезпечується шляхом здійснення процедур внутрішнього та зовнішнього забезпечення якості.

1.4 Функція забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти реалізується в Університеті шляхом постійного моніторингу та діагностування стану освітнього процесу та його результатів. При цьому Університет на засадах власної автономії, академічної свободи вважає усі групи

стейкхолдерів повноправними партнерами у забезпеченні якості освітньої діяльності та якості вищої освіти.

1.5 Університет створює відповідні умови для активної участі здобувачів вищої освіти (далі – Здобувачів) у процедурах щодо забезпечення якості освіти та використання у повній мірі своїх прав на здобуття якісної вищої освіти. Вплив Здобувачів на забезпечення якості освіти може здійснюватися:

- через участь в адміністративних структурах на рівні Університету та факультету (вчена рада Університету, вчена рада факультету, стипендіальна комісія, комісія з питань поселення в гуртожиток тощо);
- через органи студентського самоврядування;
- шляхом участі в роботі фокус-груп із забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти за спеціальностями;
- колективно (ініціативні групи, академічні групи, академічний потік тощо);
- індивідуально (звернення до гаранта освітньої програми, завідувача кафедри, декана або заступника декана відповідного факультету, керівника відділу забезпечення якості вищої освіти Університету, проректора, ректора тощо).

1.6 Структурні підрозділи Університету, що відповідають за організацію та реалізацію освітнього процесу, обов'язково дотримуються процедур діагностування якості освітньої діяльності та якості вищої освіти згідно з Положенням. Положення є обов'язковим для використання на усіх освітніх рівнях підготовки майбутніх фахівців за усіма формами навчання.

2 Мета і завдання залучення стейкхолдерів до моніторингу і діагностування якості освітньої діяльності та якості вищої освіти

2.1. **Метою** залучення стейкхолдерів до моніторингу і діагностування якості освітньої діяльності та якості вищої освіти є отримання від них об'єктивної інформації щодо очікувань та задоволеності станом освітнім процесом, рівня якості вищої освіти за певними освітніми програмами, забезпечення зворотного зв'язку між усіма учасниками освітнього процесу та розроблення пропозицій щодо його покращення.

2.2. **Завдання** залучення стейкхолдерів до моніторингу і діагностування якості освітньої діяльності та якості вищої освіти є:

2.2.1 внутрішніх:

- сприяти постійному удосконаленню змісту освітніх програм, на яких навчаються Здобувачі, шляхом їх систематичного моніторингу;
- підтримувати культуру академічної доброчесності в Університеті на засадах академічної чесності, прозорості, неупередженості та достовірності інформації і дотримуватися етики академічних відносин;

– сприяти розбудові інклюзивного освітнього середовища (покращення соціально-побутових умов Здобувачів) та оновлення матеріально-технічного забезпечення освітнього процесу тощо;

– сприяти покращенню якості освітньої діяльності, зокрема якості викладання, практичної підготовки, наукової роботи, об'єктивності оцінювання результатів навчання Здобувачів, а також якості програмно-методичних документів, у т. ч. розміщених в Інформаційній системі «Модульне середовище для навчання» тощо.

2.2.2 зовнішніх:

– визначати пріоритетні напрямки діяльності Університету за рахунок сталого динамічного розвитку в умовах ринкової економіки регіону, країни, світу;

– підтримувати зворотній зв'язок з Університетом для інформування його про ефективність чинних освітніх програм підготовки майбутніх фахівців різних спеціальностей та надання пропозицій щодо їх постійного удосконалення;

– сприяти розвитку і поглибленню фундаментальних та прикладних наукових досліджень, інноваційної діяльності, освітніх і додаткових послуг, що відповідають світовим стандартам; гарантуванню високої якості освітнього процесу та наукових досліджень;

– сприяти співпраці Університету із провідними підприємствами, організаціями, академічними й освітніми установами для створення і розвитку продуктивних зв'язків з ринком праці та вітчизняним й світовим освітнім простором у питаннях розроблення та впровадження інновацій в науці, управлінні та освітньому процесі.

3 Об'єкти діагностування на різних організаційних рівнях системи внутрішнього забезпечення якості

3.1 На першому рівні організації системи внутрішнього забезпечення якості, що охарактеризована у Положенні про систему внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти у Хмельницькому національному університеті, здійснюється діагностування:

– якості змісту професійної підготовки (освітніх програм) за спеціальностями на усіх рівнях вищої освіти та форм навчання;

– якості проведення навчальних занять (лекційних, практичних, лабораторних, семінарських тощо) і організації та керування самостійною роботою у т. ч курсового та дипломного проектування;

– якості функціонування інклюзивного освітнього середовища;

– ефективності діяльності університетських сервісів (кафедри, деканати, студентський відділ кадрів, студентське містечко, студентська рада університету (факультету), спортивний комплекс інші структурні підрозділи Університету).

3.2 На другому рівні організації системи внутрішнього забезпечення якості (кафедри) здійснюється діагностування якості освітньої діяльності та якості вищої освіти:

3.2.1 учасниками освітнього процесу (завідувач кафедри, керівники проєктних груп (гаранти) та члени проєктних груп з розроблення освітніх програм, члени груп забезпечення освітніх програм спеціальностей, науково-педагогічні працівники та інші співробітники) щодо:

- дотримання процедур розроблення, запровадження і періодичного перегляду та постійного удосконалення освітніх програм спеціальностей (предметних спеціальностей, спеціалізацій);
- дотримання вимог та встановлених нормативів щодо якісної організації освітньої діяльності, у т.ч. ступеня відповідності методів, засобів, форм навчання сучасним науково-педагогічним підходам та освітній парадигмі вітчизняної вищої освіти, кращій світовій практиці;
- ефективності засобів контролю навчальних досягнень здобувачів вищої освіти, змісту поточних контрольних завдань та об'єктивності оцінювання поточних, проміжних та підсумкових результатів навчання здобувачів вищої освіти;
- підсумків проходження різних видів виробничих та переддипломних практик, виконання реальних кваліфікаційних робіт (дипломних робіт (проєктів));
- дотримання норм академічної етики та доброчесності, у т.ч. запобігання академічного плагіату у кваліфікаційних роботах здобувачів вищої освіти та наукових, навчально-методичних працях викладачів;
- відповідності ресурсного потенціалу (матеріально-технічних, навчально-методичних, інформаційних ресурсів) цілям заявлених освітніх програм, потребам та вимогам суб'єктів освітнього процесу, в тому числі осіб з індивідуальними освітніми потребами тощо;

3.2.2 зовнішніми стейкхолдерами (випускники освітніх програм, роботодавці, інші зацікавлені сторони) щодо:

- відповідності змісту чинних освітніх програм вимогам професійних стандартів та сучасного ринку праці та стандартам вищої освіти;
- задоволеності рівнем вищої освіти за освітніми програмами та конкурентоспроможності фахівців на ринку праці;
- кар'єрного шляху випускників освітніх програм;
- напрями розвитку співпраці з Університетом та покращення якості вищої освіти за спеціальностями.

3.3 **На третьому рівні** організації системи внутрішнього забезпечення якості (факультети) здійснюється діагностування якості освітньої діяльності та якості вищої освіти учасниками освітнього процесу (декан факультету, заступник (заступники) декана факультету, вчена (науково-методична) рада факультету, інші співробітники факультету) щодо:

- дотримання вимог періодичного оновлення освітніх програм, навчальних планів, робочих програм навчальних дисциплін на предмет їх відповідності нагальним вимогам ринку праці, стандартам вищої освіти, освітнім потребам та інтересам здобувачів вищої освіти, їх постійного покращення;

- дотримання права Здобувачів на вибір навчальних дисциплін у межах, передбачених відповідною освітньою програмою та навчальним планом, в обсязі, що становить не менш як 25 відсотків загальної кількості кредитів ЄКТС, передбачених для певного рівня вищої освіти;
- ефективності планування навчального навантаження Здобувачів та дотримання норм співвідношення навантаження викладача на різні види професійної діяльності (навчальна, методична, наукова, організаційна робота тощо);
- організація наукової роботи Здобувачів та результативності наукової діяльності науково-педагогічних працівників;
- забезпечення дотримання академічної доброчесності усіма учасниками освітнього процесу;
- розвитку та функціонування інклюзивного освітнього середовища, у т. ч. соціальної сфери та підтримки Здобувачів.

3.4 На четвертому рівні організації системи внутрішнього забезпечення якості здійснюється діагностування якості освітньої діяльності та якості вищої освіти учасниками освітнього процесу (структурні підрозділи Університету, робочі та дорадчі органи) щодо:

- ефективності реалізації ступеневої системи підготовки фахівців, відповідності підготовки майбутніх фахівців на усіх рівнях вищої освіти чинним Ліцензійним умовам провадження освітньої діяльності;
- ефективності процедур оцінювання науково-педагогічної діяльності викладачів;
- ефективності функціонування системи внутрішнього забезпечення якості та її окремих процедур, у т. ч. дієвості функціонування системи та механізмів забезпечення академічної доброчесності усіма учасниками освітнього процесу;
- ефективності функціонування інформаційної системи Університету та шляхів її удосконалення, оптимізації і вдосконалення інформаційних ресурсів (Інформаційна система «Модульне середовище для навчання», Інформаційна система «Електронний університет», офіційний веб-сайту Університету, сайт наукової бібліотеки тощо) відповідності інфраструктури Університету потребам та вимогам суб'єктів освітнього процесу;
- прозорості управлінських, організаційних та інших рішень та процесів, що здійснюються в Університеті;
- раціональності використання фінансових ресурсів для забезпечення якості освітньої діяльності в межах освітніх програм;
- доступу до публічної інформації усіх зацікавлених сторін;
- вакантних посад та робочих місць для працевлаштування Здобувачів вищої освіти та випускників освітніх програм спеціальностей;
- перспектив підвищення кваліфікації науково-педагогічних та педагогічних працівників на підприємствах, в організаціях, установах;

– стану та перспектив академічної мобільності учасників освітнього процесу.

3.5 На п'ятому рівні організації системи внутрішнього забезпечення якості (Наглядова рада Університету, вчена рада Університету, постійна Комісія вченої ради Університету із забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти, відділ забезпечення якості вищої освіти) здійснюється діагностування щодо:

– напрямів стратегічного розвитку Університету, розширення спектру спеціальностей, наукових досліджень та постійного покращення якості вищої освіти, підвищення якості діяльності Університету за рахунок сталого динамічного розвитку в умовах ринкової економіки;

– перспектив створення і розвитку продуктивних зв'язків із провідними підприємствами, організаціями, академічними й освітніми установами та центрами для успішного поєднання навчання Здобувачів з практичною підготовкою в умовах реального виробництва;

– умов створення в Університеті освітнього середовища міжнародного рівня, що стимулює культ знань, дотримання норм академічної доброчесності, вільне вираження думок, ідей, творчих здібностей, відкриває випускникам шлях до успіху.

4 Організація діагностування якості освітньої діяльності та якості вищої освіти

4.1 Вивчення думки стейкхолдерів щодо покращення якості вищої освіти в Університеті може здійснюватися через: опитування, анкетування, бесіди, дискусії, публічні виступи, круглі столи, скриньки для пропозицій, відкриті форуми з учасниками освітнього процесу тощо.

4.2 Організація опитувань передбачає методичне забезпечення і підтримку, опрацювання, аналіз і представлення результатів опитування у вигляді звітів. Перелік планових анкетувань стейкхолдерів та їх періодичність відображаються у щорічній Програмі, що розробляється відділом забезпечення якості вищої освіти і реалізується відповідальними особами на різних організаційних рівнях системи внутрішнього забезпечення якості.

4.3 Порядок проведення опитування:

- розроблення змісту та форми опитувальника (анкети) з погодженням керівником структурного підрозділу відповідного організаційного рівня;
- розроблення та погодження програми проведення опитування;
- розробка розпорядчої документації та визначення відповідальних осіб за проведення опитування;
- безпосереднє опитування стейкхолдерів;
- оброблення та аналіз результатів опитування;
- формування звіту за результатами опитування та інформування про них учасників освітнього процесу;

– формування пропозицій щодо врахування результатів опитування з метою підвищення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти.

4.4 Позапланові опитування проводяться для вирішення поточних завдань, що виникають у процесі освітньої діяльності, за розпорядженням ректора. Здобувачі мають право ініціювати проведення власних опитувань з метою покращення і удосконалення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти.

Адміністрація Університету зобов'язана забезпечити прозорість і публічність опитувань Здобувачів.

4.5 Участь Здобувачів у процедурах забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти передбачає їх співпрацю з відповідальними за процедури і заходи, зокрема деканом, заступником декана, завідувачем кафедри, гарантом освітньої програми, науково-педагогічними працівниками, кураторами академічних груп, завідувачем відділу забезпечення якості вищої освіти, інших структурних підрозділів, що забезпечують організацію та супровід освітнього процесу тощо.

4.6 Під час опитування стейкхолдери зобов'язані надавати правдиву інформацію щодо предмету дослідження. Права і обов'язки внутрішніх стейкхолдерів визначені Кодексом академічної доброчесності учасників освітнього процесу Хмельницького національного університету.

4.7 Звіт про результати опитування стейкхолдерів щодо забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти періодично розглядається на засіданнях ректорату, науково-методичної та вченої рад Університету та оприлюднюється на сайтах відповідних структурних підрозділів.

Контроль за виконанням рішень щодо усунення виявлених недоліків та проблем під час опитування стейкхолдерів покладається на керівників відповідних структурних підрозділів Університету.

4.8 Стейкхолдери мають бути поінформовані про врахування їх пропозицій щодо удосконалення процедур забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти.